

2013/20349

5-4-2013

GRIF

31-5-2013

Provincie Limburg PS

ID: 2013

Ingevoerd - 5 APR. 2013

CASm.

ID:

Sonderende Notitie

Initiatiefvoorstel

Armoedebestrijding Provincie Limburg

Daan Prevoo – Statenlid SP

4 april 2013

Armoede en sociale uitsluiting

Armoede is een complex fenomeen waarin de dimensies van inkomen, gezondheid, opleiding, zelfredzaamheid en mogelijkheden tot participatie een belangrijke rol spelen. Armoede in brede zin betekent sociale uitsluiting! In Nederland leeft sinds 2009 ongeveer 9% van de huishoudens op of rond de armoedegrens (CBS, 2009). Volgens datzelfde CBS neemt de armoede en de (jeugd)werkeloosheid de komende jaren toe. Armoede en sociale uitsluiting gaan vaak hand in hand. Om dat tegen te gaan, is het verbeteren van de inkomenssituatie niet genoeg. Wat helpt dan wel, als mensen kampen met een stapeling van problemen, zoals een slechte gezondheid, een matig psychisch welbevinden, het verlies van regie, schaamte, een uitzichtloze schuldsituatie, en het ontbreken van perspectief?

Probleemstelling

In Nederland, en dus ook in Limburg, zijn we de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker geconfronteerd met het probleem van armoede, die ten gevolge van de langdurige crisis toeneemt. Niet alleen de steeds zichtbaar wordende armoede maar ook de zogenaamde stille armoede die niet zichtbaar is bij ondermeer zelfstandigen en mensen die uit schaamte hun armoede verborgen houden. Berichten over schuldproblematiek, voedselbanken, een sociaal isolement waar burgers vanwege de armoede in geraken; dit zijn signalen uit de samenleving waaruit blijkt dat er in ons rijke Nederland steeds meer mensen zijn die het hoofd niet meer boven water kunnen houden. Deze signalen hebben ons er toe gebracht om ons nadrukkelijker in de problematiek van de armoede te verdiepen. Tijdens de behandeling van de kadernota Maatschappelijk Organisaties 2014-2016 heeft een meerderheid in Provinciale Staten dit probleem erkend. De bedoeling van het initiatiefvoorstel is om het probleem helder in beeld te krijgen, betrokken partijen met elkaar in contact te brengen en te kijken of de provincie een nadrukkelijke rol zou kunnen spelen. Dat de provincie een meerwaarde kan hebben mag duidelijk zijn.

Stand van zaken

Het CBS rapporteerde in 2012 en in 2013:

- In 2011 is de armoede in Nederland sterk toegenomen. Ramingen wijzen op een verdere stijging in 2013 en 2014.
- Ook de langdurige armoede liep sinds 2011 voor het eerst in jaren weer op.
- De armoede groeide in absolute aantallen in 2011 sterk bij werklozen, bijstandontvangers en zelfstandigen (ZZP-ers).
- De kans op armoede is het hoogst bij eenoudergezinnen, alleenstaanden tot 65 jaar, niet-westerse huishoudens en huishoudens met bijstand. Bij al deze groepen nam het armoedepercentage sinds 2011 toe.
- Bij gepensioneerden en 50-plussers is de armoede relatief laag, bij kinderen juist hoog. De 30-45 jarigen hadden vroeger geen verhoogd armoederisico, maar de laatste jaren is dat echter wel het geval.
- Meer kinderen groeien op met kans op armoede.
- Steeds meer gezinnen, gezinnen met één inkomen en alleenstaande ouders met kinderen leven in Nederland onder de armoedegrens.
- Het CBS heeft d.d. 26 maart 2013 geconstateerd dat het risico om onder de armoedegrens te komen voor gezinnen en alleenstaande ouders met kinderen sneller groeit.
- Limburg is met een percentage van 12 % (bron: CBS) de derde provincie in Nederland als het gaat om een verhoogd armoederisico voor kinderen.
- 60 % van gezinnen die kampen met armoede hebben geen geld voor kleding, gezonde voeding, gezondheid, sportactiviteiten, maatschappelijke participatie en hebben een beperkt toekomstperspectief.
- Een meerderheid in de Tweede Kamer is van mening dat de economische crisis het noodzakelijk maakt om armoede en schulden extra te bestrijden en dat alle overheidsinstanties zich daarvoor dienen in te spannen.

Definitie

Omdat armoede een relatief begrip is, hanteren wij bij de behandeling van dit voorstel de volgende definitie van armoede:

“Huishoudens waarvan de financiële middelen zo beperkt zijn dat zij materieel, cultureel en sociaal uitgesloten zijn van de minimaal aanvaarbare levenspatronen in Nederland, dan wel in Limburg” (gebaseerd op de definitie volgens de Europese Unie).

Daarin leidt armoede tot sociale uitsluiting en de beperking van participatie en zelfredzaamheid. Armoede is niet alleen een financiële norm of grens, maar wordt ook bepaald door gezondheid, opleiding, achtergrond en kansen op de arbeidsmarkt. Provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben de mogelijkheid om de positie van deze doelgroep te verbeteren en bij te dragen aan het bevorderen zelfredzaamheid, participatie en een positief toekomstperspectief.

Het is van belang deze definitie nader te specificeren: algemeen geldt dat huishoudens die onvoldoende geld hebben om een minimaal consumptieniveau te realiseren, in financiële zin onder de armoededefinitie vallen. Uitgaande van de lage-inkomensgrens is deze volgens het CBS/SCP gebaseerd op de hoogte van het bijstandsniveau van een alleenstaande. De beleidsmatige grens is 101 % van het sociaal minimum (Bron: Nibud 2011). De definitie benoemt echter ook de factoren materieel, cultureel en of sociaal. Hiermee wordt het armoedebegrip verbreed naar meer dan een financieel probleem alleen. Onder materiële, culturele en of sociale armoede wordt verstaan: onvoldoende mogelijkheden om maatschappelijk en sociaal te kunnen integreren en participeren. In deze definitie wordt dus niet slechts naar de persoonlijke situatie van mensen gekeken, maar wordt die van het hele huishouden (het gezin) erbij betrokken en worden de diverse aspecten in hun samenhang bekeken.

Provinciale rol

Op het gebied van inkomensbeleid heeft de provincie geen rol, dit is Rijksbeleid. Met betrekking tot de wet- en regelgeving die hierop van toepassing is, ligt de uitvoering voornamelijk bij de gemeente en voor een deel bij het Rijk. Toch zijn wij van mening dat het probleem door alle overheden moet worden opgepakt. Een gezamenlijke aanpak vergroot de kans op resultaat. Indiener is van mening dat de provincie hierin een taak te vervullen heeft:

- De provincie fungeert bij uitstek als de overheidslaag waar de samenwerking met de maatschappelijke organisaties het grootst is. Maatschappelijke organisaties opereren midden in de samenleving en zijn één van de groep beoogde partners.
- De provincie kan zowel participierend als aanvullend een rol spelen in de armoedebestrijding en samen met de Limburgse gemeenten een signalerende, coördinerende en faciliterende rol innemen.
- Een solidaire overheid; de problemen in de samenleving veroorzaakt door de economische crisis zijn niet langer een probleem van het Rijk, de gemeenten of de provincie. De overheid dient zich in aanpak en beleid samen als 'probleemhouder' op te stellen.

In het coalitieakkoord van 2012-2015 staan een aantal begrippen die van toepassing zijn op het initiatiefvoorstel t.w. 'leefbaarheid', 'maatschappelijk welzijn', 'voorkomen van armoede en instandhouding en ondersteuning van de sociale infrastructuur';

Leefbaarheid

We zetten in op een betere sociale cohesie op alle niveaus, die binnen een dorp/kern/wijk actief zijn. Het is voor de samenleving van belang dat mensen hun eigen verantwoordelijkheid nemen. We streven naar een maximale verbinding in middelen en mogelijkheden tussen aan de ene kant de herstructureringsopgave van de woningmarkt en de daarbij in te zetten middelen uit het transitiefonds en aan de andere kant de onderdelen zorg, sport, cultuur, monumenten, maatschappelijk welzijn en (stedelijk) groen.

Maatschappelijke Organisaties

Daar waar de Provincie aanvullend op gemeentelijk beleid zinvol kan bijdragen aan de vermindering van werkloosheid en het voorkomen van armoede doen we dat. De organisaties die een belangrijke rol vervullen bij de instandhouding en ondersteuning van de sociale infrastructuur voor mensen in sociale en financiële moeilijkheden.

- De positie van een democratisch gelegitimeerd provinciaal bestuur biedt genoeg kansen om een effectieve bijdrage aan de versterking van de sociale infrastructuur te leveren. Door de open huishouding zijn de provincies vrij om te bepalen welke vraagstukken zij daarvoor willen kiezen. Dit biedt ruimte om voor specifieke problemen maatwerk te ontwikkelen dat is afgestemd op de specifiek regionale situatie (uit: IPO rapport 'Nieuwe perspectieven voor provinciaal sociaal beleid').

Indiener hanteert met betrekking tot de provinciale rol onderstaande uitgangspunten:

1. Zoals eerder gesteld ligt de primaire verantwoordelijkheid van de armoedebestrijding bij het Rijk en de gemeenten: zij zijn verantwoordelijk voor inkomensbeleid en inkomensondersteunende maatregelen. De provincie heeft geen rol bij de individuele en materiële ondersteuning van mensen.
2. De meerwaarde van de provincie ligt vooral bij zaken die om een bovengemeentelijke aanpak vragen. Daarbij denken wij aan een rol op het gebied van verbinden, voorwaarden scheppen, stimuleren, faciliteren en informeren.
3. De provincie kan vooral bijdragen leveren op het gebied van preventie en de bestrijding van de armoede. Dit aspect heeft raakvlakken op beleidsterreinen als arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid, jeugdzorg, leefbaarheid, cultuur, welzijn en sport. Het initiatiefvoorstel provinciale armoedebestrijding moet hierop aansluiten en een duidelijke meerwaarde hebben.

Voorstel

Wij stellen voor om in de provincie Limburg een verbindende rol op het gebied van armoedebestrijding op de volgende manier vorm te geven, op basis van voornoemde uitgangspunten:

Het instellen van een armoedebudget dat wordt ondergebracht onder het programma Leefbaarheid en Welzijn.

a. Samenwerking

Door middel van subsidies kunnen netwerken gecreëerd en bevorderd worden, om armoede te bestrijden en te voorkomen. Wij stimuleren hiermee dat er een sluitend netwerk komt met betrekking tot de bestrijding van armoede. De provincie faciliteert. Het gaat hierbij om projecten op het terrein van armoedebestrijding, waarbij voorkeur wordt gegeven aan effectief bewezen initiatieven die er op dit terrein al bestaan, dat deze op grotere schaal bekend worden gemaakt en uitgevoerd. Hierbij dient te worden samengewerkt met alle Limburgse gemeenten. Daarnaast is er ook een rol weggelegd voor maatschappelijke organisaties.

Het college van Gedeputeerde Staten komt hierover met een nader voorstel, waar ook in meegenomen wordt:

- Integrale aanpak met gemeenten;
- Samenwerking met sociale en maatschappelijke partners (o.a. woningcorporaties, zorgorganisaties, jeugdzorg etc.)
- Inventarisatie van ervaringskennis en beheer van een databank *best practices*, ervaringskennis armoede en verzamelen van gegevens over armoede in Limburg en de ontwikkeling daarvan.
- Het bereiken van een goede afstemming tussen het lokale aanbod en de ondersteuningsbehoeften van de doelgroepen van het armoedebeleid.

b. Fonds Armoedebestrijding

Dit is een stimuleringsfonds, dat subsidies toekent aan rechtspersonen (geen particulieren), via op te zetten heldere en concrete criteria. Het fonds armoedebestrijding valt onder de algemene subsidieverordening en onder de programma's leefbaarheid en welzijn van de provincie Limburg. Van gemeenten mag een cofinanciering worden verwacht.

Maatschappelijke organisaties kunnen deelnemen door middel van het schikbaar stellen van menskracht (benoemd in aantal uren en gericht op het bereiken van de doelstelling).

Projecten die niet binnen de reguliere budgetten (van ondermeer Kadernota

Maatschappelijke Organisaties 2012-2016) vallen kunnen hiermee ontwikkeld en

gestimuleerd worden. Projecten worden beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- de projecten moeten voldoen aan de doelstelling van het budget: bestrijding van armoede conform de definitie van de Europese Unie;
- de projecten moeten SMART zijn;
- de subsidie is voor maximaal 4 jaar;
- er moet in het geval van samenwerking met gemeenten minstens 25% cofinanciering zijn door middel van financiële middelen of in het geval van maatschappelijke organisaties het kapitaliseren van personele inzet.

Het stimuleringsfonds geldt voor een periode van vier jaar en wordt op de volgende wijze geëvalueerd:

- een nulmeting in het laatste kwartaal 2013 (haalbaarheid)
- Jaarlijkse rapportages en tussentijdse evaluaties
- een eindevaluatie na vier jaar

De rapportages en evaluaties dienen antwoord te geven op de volgende vragen:

- Op welke manier is het doel van het fonds tot nu toe bereikt, is armoede herkend en teruggebracht;
- Welke aanvragen zijn ingediend en gehonoreerd en welke resultaten zijn er mee geboekt?

- Heeft het geleid tot het verminderen van het aantal mensen/gezinnen dat financieel in armoede leeft en sociaal uitgesloten is?
- Welke preventieve effecten heeft de aanpak opgeleverd?
- Welke verbeteringen kunnen voorgesteld worden om het doel beter/sneller te bereiken?

Bij de uitvoering willen wij benadrukken dat er gebruik gemaakt moet worden van bestaande structuren, met o.a. gemeenten, Huis voor de Zorg, Jeugdzorg etc.

Er wordt geen overbodige bureaucratie gecreëerd of opzet nieuwe organisaties.

Doelen

1. Het in de breedste zin voorkomen en verminderen van armoede in Limburg. Dit op basis van samenwerking met gemeenten en maatschappelijke partners.
2. Integrale aanpak en samenhangend beleid: Provincie, gemeenten en maatschappelijke partners sturen op gezamenlijke onderkenning van het armoedeprobleem en op overeenstemming over de manieren om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden.
3. Effectief ondersteunend en uitvoerbaar beleid.

Financiën

De kosten voor de uitvoering worden geraamd aan de hand van ervaringsgegevens en effectieve voorbeelden. Provincies met armoedebeleid reserveren jaarlijks 1 tot 2 miljoen euro. Een concreet voorstel volgt na sonderende behandeling en nadere bestudering.

Daan Prevoo,

Statenlid SP

Bronnen en informatie:

www.scp.nl

www.cbs.nl

<http://www.nibud.nl/over-het-nibud/actueel/nieuws/artikel/een-sociaal-leven-in-bijstand-vrijwel-onmogelijk.html>

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/inkomen-bestedingen/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3805-wm.htm>

http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2010/Armoedesignalement_2010

http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2009/Genoeg_om_van_te_leven